

Θέμα: Προϋποθέσεις τελέσεως θρησκευτικού γάμου για την Εκκλησία της Ελλάδος

*«τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστίν,
ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν»
(Απ. Παῦλος, Πρὸς Ἐφεσίου 5, 32)*

Α. Προκειμένου να τελεσθεί ένας έγκυρος θρησκευτικός γάμος από κληρικό της Εκκλησίας της Ελλάδος απαιτείται η συνδρομή ορισμένων προϋποθέσεων στο πρόσωπο των μελλονύμφων, τόσο από πλευράς πολιτειακού δίκαιου του Ελληνικού Κράτους, όσο και του κανονικού δικαίου της Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας του Χριστού (προϋποθέσεις και κωλύματα).

Β. Κατά τα άρθρα 1350 επ. του Αστικού Κώδικα (Π.Δ. 456/1984, στο εξής: ΑΚ) προσδιορίζονται οι όροι για τη σύναψη γάμου. Ως θετικές προϋποθέσεις προβλέπονται: α) η διαφορά φύλου, β) η ελεύθερη, συνειδητή και χωρίς αίρεση ή προθεσμία συμφωνία των δύο μελλονύμφων, γ) η νόμιμη για γάμο ηλικία και δ) η δικαιοπρακτική ικανότητα των συγκεκριμένων προσώπων.

Γ. Ως αρνητικές προϋποθέσεις (κωλύματα), που κωλύουν την τέλεση του γάμου, προβλέπονται: α) η παράλληλη ύπαρξη γάμου ή συμφώνου συμβιώσεως με άλλο πρόσωπο, β) η συγγένεια εξ αίματος σε ευθεία γραμμή απεριόριστα, γ) η συγγένεια σε πλάγια γραμμή έως και τον τέταρτο βαθμό, δ) η συγγένεια εξ αγχιστείας σε ευθεία γραμμή απεριόριστα, ε) η συγγένεια εξ αγχιστείας σε πλάγια γραμμή ως και τον τρίτο βαθμό, στ) η συγγένεια εξ υιοθεσίας.

Δ. Περαιτέρω, προκειμένης της τελέσεως θρησκευτικού γάμου από κληρικό της Εκκλησίας της Ελλάδος παραμένουν εν ισχύ τα κωλύματα λόγω διαφοράς θρησκείας, της προϋπαρξης τριών γάμων, της πνευματικής συγγένειας από το βάπτισμα και της ιδιότητας του κληρικού ή μοναχού κατά τους Ιερούς Κανόνες και τον Καταστατικό Χάρτη της Εκκλησίας της Ελλάδος ([κανόνες νγ' και νδ'](#) της Πενθέκτης Οικουμενικής Συνόδου, [ιθ' Αγίων Αποστόλων](#), [β' της Συνόδου της Νεοκαισαρείας, κγ', οε', οστ', οη', οθ', πζ' του Μεγάλου Βασιλείου](#), άρθρο 49 του Καταστατικού Χάρτη της Εκκλησίας της Ελλάδος, [ν. 590/1977, ΦΕΚ Α' 146/31.5.1977](#)).

Ε. Το παρόν κείμενο αφορά την τέλεση γάμων σε Ιερούς Ναούς στο έδαφος πνευματικής δικαιοδοσίας της Εκκλησίας της Ελλάδος (πρακτικά σε όλη την Ελληνική επικράτεια, εκτός δηλαδή των περιοχών της νήσου Κρήτης και της Δωδεκανήσου και φυσικά του Αγίου Όρους).

ΣΤ. Για την τέλεση θρησκευτικού γάμου απαιτείται ως συστατικό στοιχείο η ιερολογία του μυστηρίου από κανονικό ιερέα της Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας (που έχει κανονική χειροτονία, δεν έχει τιμωρηθεί με καθαίρεση κ.λπ.). Άλλως, σε περίπτωση τελέσεως γάμου από καθηρημένο ορθόδοξο ιερέα ή πρόσωπο, που δεν έχει χειροτονηθεί ως ορθόδοξος κληρικός (και αντιποιείται την ιδιότητα θρησκευτικού λειτουργού της Εκκλησίας της Ελλάδος) ο γάμος είναι ανυπόστατος για την Εκκλησία της Ελλάδος και για τον λόγο αυτό δεν νοείται η πνευματική λύση αυτού, αφού θεωρείται νομικά ανύπαρκτος.

Διαφορετική είναι η περίπτωση τελέσεως γάμου από θρησκευτικό λειτουργό άλλης θρησκευτικής κοινότητας, η οποία δεν έχει (εκκλησιαστική) «κοινωνία» με την Εκκλησία της Ελλάδος (δεν εντάσσεται σε Ορθόδοξο Πατριαρχείο ή σε Αυτοκέφαλη Ορθόδοξη Εκκλησία ή Ορθόδοξη Αρχιεπισκοπή). Σημασία δεν έχει εάν η θρησκευτική αυτή κοινότητα δηλώνει ότι είναι ορθόδοξη χριστιανική ή ομόδοξη (ότι πρεσβεύει το ίδιο δόγμα) με την Εκκλησία της Ελλάδος, αλλά εάν έχει σχέση εκκλησιαστικής κοινωνίας με το Οικουμενικό Πατριαρχείο (αν αναγνωρίζεται από αυτό) και, επομένως, με την Εκκλησία της Ελλάδος (για τον σκοπό αυτό δύναται να ανατρέξει κανείς στα ετήσια «Δίπτυχα» (καταλόγους) της Εκκλησίας της Ελλάδος, όπου θα πρέπει να αναφέρεται η θρησκευτική αυτή κοινότητα και ο προκαθήμενός της). Εάν η συγκεκριμένη θρησκευτική κοινότητα δεν έχει κοινωνία με την Εκκλησία της Ελλάδος, τότε ο γάμος, που τελέσθηκε από θρησκευτικό της λειτουργό, δεν θεωρείται για την Εκκλησία της Ελλάδος ως ορθόδοξος χριστιανικός γάμος (που τελέσθηκε από άλλη Ορθόδοξη Εκκλησία).

Ωστόσο, εάν ο θρησκευτικός αυτός γάμος είναι έγκυρος για την θρησκευτική κοινότητα, ο λειτουργός της οποίας τον τέλεσε κατά τους κανόνες της, τότε θεωρείται ως έγκυρος γάμος από την Ελληνική Πολιτεία, οπότε αποτελεί κατά τον Αστικό Κώδικα κώλυμα για την τέλεση νέου θρησκευτικού γάμου μεταξύ του ήδη εγγάμου προσώπου και τρίτου προσώπου από την Εκκλησία της Ελλάδος (ειδάλλως θα υπάρξει διγαμία του ήδη εγγάμου).

Ζ. Μεταξύ θρησκευτικού και πολιτικού γάμου έχει καθιερωθεί η αρχή της ισοτιμίας από τον νομοθέτη (ν. 1250/1982). Με τη διάταξη του εδαφ. δ' του άρθρου 1 του ν. 1250/1982 «Για την καθιέρωση του πολιτικού γάμου», ο νομοθέτης αναγνωρίζει στην Εκκλησία το δικαίωμα να καθορίζει η ίδια τις επιπλέον προϋποθέσεις τελέσεως του ορθόδοξου χριστιανικού γάμου. Ο χριστιανικός γάμος ως θεσμός παραμένει σε ισχύ, αναγνωρίζεται από την Πολιτεία ως ισόκυρος του πολιτικού γάμου, και για την Εκκλησία συνιστά όχι δε μόνον ένα τύπο ελεύθερης επιλογής των μελλονύμφων, αλλά αποτελεί και υποχρέωση των πιστών μελών της Εκκλησίας (ασχέτως της τελέσεως ή μη πολιτικού γάμου) να μην παραλείπουν τη σύναψη της συζυγίας τους δι' ιερολογίας του μυστηρίου του γάμου.

Η. Ομοίως με τη θέσπιση του συμφώνου συμβίωσης (ν. 3719/2008 και 4356/2015), σε περίπτωση ετερόφυλων προσώπων, τα οποία συνήψαν αρχικώς σύμφωνο συμβίωσης, παραμένει η δυνατότητα τελέσεως και θρησκευτικού γάμου μεταξύ του ιδίου ζεύγους (οπότε επέρχεται αυτοδικαίως η λύση του συμφώνου συμβίωσης κατά την πρόβλεψη του νόμου).

Θ. Επειδή πολλάκις ανακύπτουν προβλήματα και δημιουργείται σύγχυση και αμφισβήτηση, κατά πόσον και ποια κωλύματα εξακολουθούν να ισχύουν σήμερα, διασαφηνίζεται ότι, σύμφωνα με τις διατάξεις της υπ' αριθμ. 2320/1982 Εγκυκλίου της Ιεράς Συνόδου και τη νεώτερη νομοθεσία, για την έγκυρη τέλεση θρησκευτικού γάμου ισχύουν τα κάτωθι ως προς την Εκκλησία της Ελλάδος:

Συμφωνία μελλονύμφων: Η εγκυρότητα της συμφωνίας πρέπει να στηρίζεται σε έγκυρες δηλώσεις βουλήσεως των μερών κατά τον χρόνο τελέσεως του γάμου. Η δήλωση πρέπει να προέρχεται από πρόσωπο με δικαιοπρακτική ικανότητα, διά ελεύθερης εκφράσεως, με γνώση και βούληση για νομική δέσμευση, χωρίς να τίθεται αίρεση ή προθεσμία. Η δήλωση απευθύνεται στον θρησκευτικό λειτουργό και πρέπει να είναι αυτοπρόσωπη και συνεπώς αυτοπρόσωπη πρέπει να είναι και η παράσταση των προσώπων κατά την τελετή. Ο ανίκανος για

δικαιοπραξία (τελών υπό δικαστική συμπαράσταση, μη κατέχων συνείδηση των πράξεων, ευρισκόμενος σε ψυχική ή διανοητική διαταραχή κ.λπ.) τελεί «άκυρο» γάμο (απαιτείται όμως στην περίπτωση αυτή η έκδοση δικαστικής αποφάσεως για την ακύρωσή του κατά τα άρθρα 1376 και 1381 ΑΚ). Σε ορισμένες περιπτώσεις η ακυρότητα του γάμου είναι θεραπεύσιμη (ΑΚ 1373) και αίρεται υπό προϋποθέσεις (π.χ. στην περίπτωση γάμου ανήλικου χωρίς έκδοση δικαστικής αποφάσεως, εάν ο ανήλικος μετά την ενηλικίωσή του αναγνωρίσει τον γάμο). Η τέλεση γάμου σε περίπτωση πλάνης ή απειλής του μελλονύμφου τυγχάνει «ακυρώσιμη» (άρθρα 1374 επ. ΑΚ), δηλαδή απαιτείται δικαστική απόφαση που να ακυρώνει τον γάμο (άρθρο 1381 ΑΚ).

Η νόμιμη προς γάμο ηλικία: Οι μελλόνυμφοι πρέπει να έχουν συμπληρώσει το δέκατο όγδοο (18ο) έτος της ηλικίας τους. Ανώτατο όριο ηλικίας δεν προβλέπεται. Σε περίπτωση ελλείψεως στο πρόσωπο του ενός ή και των δύο συζύγων της νόμιμης ηλικίας, επιτρέπεται κατ' εξαίρεση η τέλεση του γάμου με την προϋπόθεση συνδρομής σπουδαίου λόγου (λ.χ. εγκυμοσύνη, αρπαγή, ταξίδι κ.λπ.), για ανήλικο τουλάχιστον δέκα (10) ετών και απαραίτητα κατόπιν χορηγήσεως σχετικής άδειας από το αρμόδιο δικαστήριο (εν προκειμένω το τοπικά αρμόδιο Ειρηνοδικείο). Ο εφημέριος της Ενορίας (ο κληρικός, με βαθμό πρεσβυτέρου, που υπηρετεί στην οικεία Ενορία) οφείλει να ελέγχει τη συνδρομή των άνω προϋποθέσεων. Υποχρεωτικά υποβάλλεται αίτηση από τον ανήλικο διά των νομίμων εκπροσώπων του (γονείς του ή τον επίτροπο) προς το αρμόδιο δικαστήριο (τοπικά αρμόδιο Ειρηνοδικείο μετά τον ν. 4335/2015) για τη χορήγηση της σχετικής άδειας τελέσεως του γάμου. Ακολουθώντας, αφού δηλαδή ληφθεί η άδεια του αρμοδίου δικαστηρίου, η Ιερά Σύνοδος εφαρμόζοντας σχετικώς την αρχή της οικονομίας, εγκρίνει τη χορήγηση άδειας από τον επιχώριο Μητροπολίτη για την τέλεση του γάμου (συμφώνως προς την υπ' αριθμ. 5254/2475/21.12.1978 Συνοδική Εγκύκλιο).

Η διαφορά υπηκοότητας: Η τέλεση γάμου μεταξύ Ελλήνων και αλλοδαπών Ορθοδόξων χριστιανών επιτρέπεται υπό τις αυτές ως άνω προϋποθέσεις που ισχύουν για τον γάμο μεταξύ ημεδαπών. Ο αλλοδαπός χρειάζεται επιπλέον να προσκομίσει το σχετικό πιστοποιητικό βαπτίσεως από την Ενορία της Ορθοδόξου Εκκλησίας της χώρας του και τα αντίστοιχα πιστοποιητικά αγαμίας και οικογενειακής καταστάσεως, που αποδεικνύουν τη μη τέλεση άλλου γάμου ή την τέλεση και λύση προηγούμενου γάμου. Τα πιστοποιητικά, τα οποία έχουν εκδοθεί από δημόσιες αρχές του εξωτερικού, θα πρέπει να προσκομίζονται επισήμως μεταφρασμένα στα ελληνικά, ενώ αυτά τα οποία έχουν εκδοθεί από εκκλησιαστικές αρχές που εδρεύουν σε αλλοδαπά κράτη, θα πρέπει να έχουν θεωρηθεί από το αρμόδιο Γραφείο Επικυρώσεων της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος (κτίριο Ιεράς Συνόδου, οδός Ιασίου 1, Τ.Κ. 10551, Αθήνα, όπισθεν της Ιεράς Μονής Πετράκη, ώρες λειτουργίας 09.30-13.00 καθημερινώς εκτός Σ/Κ και ημερών αργίας των υπηρεσιών της Ιεράς Συνόδου, τηλέφωνα επικοινωνίας: 210.72.72.212-215). Τα πιστοποιητικά της αλλοδαπής, εκκλησιαστικά και κρατικά, εάν προέρχονται από κράτη που έχουν επικυρώσει τη Διεθνή Σύμβαση της Χάγης της 5.10.1961 (βλ. [κατάλογο κρατών](#)), απαιτείται να φέρουν την Επισημείωση - Σφραγίδα της Χάγης (Apostille), εκτός αν εκδίδονται από κράτη που έχουν επικυρώσει τη Σύμβαση Νο. 17 της Διεθνούς Επιτροπής Προσωπικής Καταστάσεως (η Σύμβαση Νο. 17 μέχρι στιγμής έχει κυρωθεί από: Ελλάδα [ν. 4231/2014], Ισπανία, Γαλλία, Ιταλία,

Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Πολωνία, Πορτογαλία, Τουρκία, Αυστρία. Δεν έχει επικυρωθεί ακόμα από Γερμανία, Ελβετία και Βέλγιο. Βλ. την υπ' αριθμ. [2276/2014 Εγκύκλιο του Υπουργείου Εσωτερικών](#). Για τυχόν νέες χώρες που κυρώνουν τη Σύμβαση Νο. 17, βλ. [τον κατάλογο](#) και την ιστοσελίδα της ICCS/CIEC (<http://www.ciec1.org/>). Για τους υπηκόους τρίτων χωρών απαιτείται και άδεια νόμιμης παραμονής στην Ελλάδα.

Γάμος με Αλλόθρησκο: Κωλύεται η τέλεση γάμου με αλλόθρησκο, εκτός αν ο αλλόθρησκος δεχθεί να κατηχηθεί και να βαπτισθεί κατά το Ορθόδοξο Δόγμα.

Γάμος με Ετερόδοξο (Μεικτός): Επιτρέπεται κατ' οικονομίαν ο γάμος μεταξύ ορθόδοξου και ετερόδοξου (Ρωμαιοκαθολικού ή Προτεστάντη που έχει Τριαδικό Βάπτισμα). Το ετερόδοξο μέλος θα πρέπει να προσκομίσει επιπλέον σχετικό πιστοποιητικό Τριαδολογικού Βαπτίσματος, υπογεγραμμένο από την Ενορία της χώρας του όπου τελέστηκε το Βάπτισμα, πιστοποιητικό αγαμίας και υπεύθυνη δήλωση ότι συμφωνεί, ώστε τα τέκνα που θα προέλθουν από τον γάμο αυτό να βαπτισθούν και να ανατραφούν κατά το Ορθόδοξο Δόγμα. Δεν επιτρέπεται ο γάμος μεταξύ ορθόδοξου και ετεροδόξου που δεν έχει λάβει Τριαδικό Βάπτισμα. Σημειώνεται ότι σε περίπτωση μεικτού θρησκευτικού γάμου, η ιεροτελεστία γίνεται κατά τους τύπους της Ανατολικής Ορθόδοξου Εκκλησίας του Χριστού, ανεξαρτήτως εάν τελεσθεί και κατά τον τύπο του δόγματος του ετερόδοξου μέλους. Ο γάμος κατά το Ορθόδοξο Δόγμα θα πρέπει να τελεσθεί τελευταίος.

Υφιστάμενος γάμος: Κωλύεται η σύναψη ετέρου γάμου, πριν την αμετάκλητη δικαστική λύση ή συμβολαιογραφική λύση του ήδη υφιστάμενου (θρησκευτικού ή πολιτικού) γάμου.

Υφιστάμενο σύμφωνο συμβίωσης: Κωλύεται η σύναψη γάμου, εάν υφίσταται εν ισχύ σύμφωνο συμβίωσης του μελλονύμφου με άλλο πρόσωπο (όχι εάν υφίσταται σύμφωνο συμβίωσης με το ίδιο πρόσωπο, καθώς η τέλεση γάμου μεταξύ τους επιφέρει αυτοδίκαιη λύση του συμφώνου συμβίωσής τους).

Τέταρτος γάμος: Κωλύεται η τέλεση τετάρτου θρησκευτικού γάμου, προϋπάρχοντος τρίτου εγκύρου γάμου. Επίσης, ο πολιτικός γάμος, αν και η Εκκλησία αναγνωρίζει τον θρησκευτικό γάμο, προσμετράται στον αριθμό των τελεσθέντων γάμων κατά τον έλεγχο συνδρομής του συγκεκριμένου κωλύματος. Επομένως, εκείνος που έχει συμπληρώσει τον αριθμό των τριών εγκύρων κατά νόμον γάμων (ασχέτως θρησκευτικού ή πολιτικού τύπου) δεν επιτρέπεται να τελέσει άλλον θρησκευτικό γάμο. Δεν προσμετράται ο πολιτικός γάμος, όταν οι ίδιοι οι συνάψαντες αυτόν αποφασίσουν την τέλεση και θρησκευτικού γάμου μεταξύ τους. Επίσης δεν προσμετράται ο θρησκευτικός γάμος σε περίπτωση ανασυστάσεώς του μεταξύ των ιδίων προσώπων.

Συγγένεια: Όπως ανωτέρω αναφέρθηκε, κωλύεται ο γάμος μεταξύ συγγενών (νομική συγγένεια). Ειδικότερα, κωλύεται ο γάμος μεταξύ συγγενών εξ αίματος απεριόριστα σε ευθεία γραμμή (ανιόντες, κατιόντες, δηλ. πάπποι, γονείς, τέκνα, έγγονοι κ.λπ.) και σε πλάγια γραμμή έως και τον τέταρτο βαθμό (κωλύονται μέχρι και οι πρώτοι εξάδελφοι).

Ομοίως σε περίπτωση συγγένειας εξ αγχιστείας κωλύεται ο γάμος σε ευθεία γραμμή απεριόριστα και σε πλάγια γραμμή ως και τον τρίτο βαθμό. Ειδικότερα **κωλύεται** ο γάμος συγγενούς εξ αίματος μέχρι και δευτέρου βαθμού (γονείς, τέκνα, αδελφοί) του ενός συζύγου με συγγενή εξ αίματος μέχρι και του δευτέρου βαθμού (γονείς, τέκνα, αδελφοί) του ετέρου συζύγου. Το κώλυμα υφίσταται και μετά τη

λύση ή ακύρωση του γάμου, από τον οποίο παρήχθη το κώλυμα. Το κώλυμα ισχύει και σε περίπτωση θρησκευτικού γάμου αδελφών με αδελφές, ασχέτως εάν οι μελλόνυμφοι επιθυμούν την ταυτόχρονη τέλεση των δύο γάμων ή εάν ο ένας προηγείται του άλλου.

Κωλύεται ομοίως ο γάμος του υιοθετήσαντος ή των κατιόντων αυτού μετά του υιοθετηθέντος. Το κώλυμα υφίσταται και μετά τη λύση της υιοθεσίας.

Κωλύεται ο γάμος του (της) αναδόχου (νονού) και των γονέων του μετά του (της) βαπτισθέντος (-σθείσης) και τανάπαλιν (πνευματική συγγένεια). Για τα πνευματικά αδέρφια, τους αναδεκτούς δηλαδή με κοινό ανάδοχο, δεν υφίσταται κώλυμα θρησκευτικού γάμου μεταξύ τους (όπως εσφαλμένως και κατ' έθος επικράτησε σε πολλές περιοχές της χώρας μας).

Γάμος Κληρικών και μοναχών: Κωλύεται ο θρησκευτικός γάμος κληρικού παντός βαθμού (μετά τη χειροτονία) και μοναχού (μετά την κουρά) της Ορθοδόξου Ανατολικής Εκκλησίας (κανόνες [στί της Πενθέκτης Συνόδου](#), [α΄ της Συνόδου της Νεοκαισαρείας](#)). Επιτρέπεται ο θρησκευτικός γάμος, κατ' άκραν οικονομίαν και κατόπιν αποφάσεως της Ιεράς Συνόδου, έπειτα από σχετική αίτηση του ενδιαφερομένου και μετά τον (υπό των αρμοδίων εκκλησιαστικών δικαστηρίων) αμετάκλητο αποσηματισμό του.

I. Χώρος τελέσεως μυστηρίου: Η τέλεση του μυστηρίου του γάμου γίνεται πάντοτε εντός του χώρου του Ιερού Ναού της οικείας Ενορίας. Η τέλεση του γάμου σε ιδιωτικούς Ναούς (π.χ. σε ιδιωτικά κτήματα, ξενοδοχεία) και Εξωκκλήσια απαγορεύεται συμφώνως προς το υπ' αριθμ. [2968/2015 Εγκύκλιο Σημείωμα της Ιεράς Συνόδου](#). Επιτρέπεται μόνο κατ' εξαίρεση η τέλεση γάμου σε ιδιωτικό Ναό και για τις ανάγκες του ιδιοκτήτη και των μελών της οικογενείας του, ή και σε Παρεκκλήσιο ή σε Εξωκκλήσιο της Ενορίας πάντοτε δε κατόπιν σχετικής αδείας του οικείου Μητροπολίτη, ο οποίος και αποφασίζει κατά τη διακριτική του ευχέρεια εάν συντρέχουν λόγοι προς τούτο και υπό τις αυτονόητες συνθήκες του σεβασμού προς την ιερότητα του μυστηρίου και την ακώλυτη συμμετοχή των παρευρισκομένων. Άλλως, εάν ο ιδιωτικός ναός χρησιμοποιείται για τέλεση Ιερών Μυστηρίων τρίτων προσώπων και όχι του ιδιοκτήτη ή της οικογενείας του, έχει τεθεί σε «δημόσια λατρεία» και σφραγίζεται ή απαλλοτριώνεται υπέρ της πλησιεστέρας Ενορίας (α.ν. 2200/1940, ΦΕΚ Α' 42/1.2.1940).

Η τέλεση γάμου σε Ναούς Ιερών Μονών και Ναούς μετοχιών Ιερών Μονών απαγορεύεται αυστηρώς.

ΙΑ. Σε περίπτωση συνδρομής κωλυμάτων, η Εκκλησία δύναται να προσφεύγει στην αρχή της «οικονομίας» κατά περίπτωση και κατά την κρίση και ποιμαντορική σύνεση του οικείου Μητροπολίτη ή της Ιεράς Συνόδου. Γι' αυτό οι εφημέριοι οφείλουν σε περίπτωση κατά την οποία έχουν την οποιαδήποτε αμφιβολία σχετικά με την ύπαρξη κωλύματος, να αποφεύγουν υποκειμενικές κρίσεις και να απευθύνονται στην οικεία Ιερά Μητρόπολη για να λαμβάνουν έγκυρη απάντηση και οδηγίες.

ΙΒ. Για την τέλεση θρησκευτικού γάμου απαραίτητη προϋπόθεση αποτελεί η έκδοση της Επισκοπικής αδείας από τον επιχώριο Μητροπολίτη, την οποία πρέπει οι μελλόνυμφοι να προσκομίσουν στον εφημέριο της οικείας Ενορίας, όπου θα τελεσθεί ο γάμος. Της Επισκοπικής αδείας προηγείται η αίτηση εκδόσεως αδείας από τον εφημέριο, ο οποίος έχει έναντι του Επισκόπου την ευθύνη της διακριβώσεως της συνδρομής ή μη κωλυμάτων κατά το κανονικό δίκαιο της

Εκκλησίας. Η τέλεση θρησκευτικού γάμου άνευ Επισκοπικής αδείας συνεπάγεται για τον υπεύθυνο εφημέριο βαριές κανονικές κυρώσεις κατ' άρθρο 49 του ν. 590/1977.

ΙΓ. Όσον αφορά τη διαδικασία εκδόσεως αδείας γάμου, απαιτούνται:

α) η γνωστοποίηση διά του τύπου της προαναγγελίας του γάμου, η οποία προσκομίζεται στον εφημέριο του Ναού,

β) η παρουσία των μελλονύμφων, με τις αστυνομικές τους ταυτότητες, για τη συμπλήρωση των δικαιολογητικών, σε ημέρα και ώρα, που θα έχει προκαθορισθεί κατόπιν συνεννοήσεως με τον εφημέριο,

γ) το Πιστοποιητικό αγαμίας, για τον καθένα από τους μελλονύμφους. Αυτό εκδίδεται από τον εφημέριο της Ενορίας του τόπου κατοικίας τους. Για την έκδοσή του χρειάζεται η προσκομιδή: **αα)** πρόσφατου Πιστοποιητικού Οικογενειακής Καταστάσεως από τον οικείο Δήμο, όπου τηρείται η οικογενειακή μερίδα των μελλονύμφων, **ββ)** (εάν το Πιστοποιητικό Οικογενειακής Καταστάσεως δεν υποβάλλεται στον εφημέριο την ίδια ημέρα, που εκδόθηκε) και Υπεύθυνη Δήλωση του μελλονύμφου ότι από της ημερομηνίας εκδόσεως του Πιστοποιητικού Οικογενειακής Καταστάσεως μέχρι της καταθέσεώς του Πιστοποιητικού στον εφημέριο της Ενορίας δεν μεσολάβησε μεταβολή της προσωπικής οικογενειακής καταστάσεως του μελλονύμφου σε σχέση με όσα βεβαιώνει το κατατιθέμενο Πιστοποιητικό, **γγ)** αποδεικτικού εγγράφου (π.χ. λογαριασμού ΔΕΚΟ) ή Υπεύθυνης Δηλώσεως περί του τόπου κατοικίας του μελλονύμφου προ του γάμου (Σημείωση: παλαιότερα για την έκδοση πιστοποιητικού αγαμίας ζητείτο η παρουσία δύο ενήλικων μαρτύρων, με τις αστυνομικές τους ταυτότητες, δύο δηλώσεις του ν.1599/1986 περί της κατοικίας και της αγαμίας των μελλονύμφων).

δ) το Πιστοποιητικό βαπτίσματος για καθένα από τους μελλονύμφους. Αυτά εκδίδονται από τον εφημέριο της Ενορίας, σε Ναό της οποίας τελέσθηκε το βάπτισμα.

ΙΔ. Ειδικές περιπτώσεις:

α) Σε περίπτωση διαζευγμένου. Σε περίπτωση θρησκευτικού γάμου κατατίθεται το «Διαζευκτήριο» (απόφαση πνευματικής λύσης), με την ένδειξη «Διά Γάμον» (λευκού χρώματος), το οποίο εκδίδει ο Μητροπολίτης σε Ναό της εκκλησιαστικής περιφέρειας του οποίου τελέσθηκε ο γάμος. Σε περίπτωση διαλυθέντος πολιτικού γάμου κατατίθεται η ληξιαρχική πράξη του γάμου με την αμετάκλητη δικαστική απόφαση λύσεώς του ή τη συμβολαιογραφική συμφωνία συναινετικής λύσεώς του. Εκδίδεται από το Ληξιαρχείο του Δήμου.

β) Σε περίπτωση χηρείας. Κατατίθεται Ληξιαρχική Πράξη Θανάτου, Ληξιαρχική Πράξη προηγούμενου γάμου, θρησκευτικού ή πολιτικού, και προς απόδειξη του βαθμού γάμου (Α' ή Β'), Πιστοποιητικό Οικογενειακής Κατάστασης του οικείου Δήμου.

γ) Σε περίπτωση κατοίκων του εξωτερικού, οι οποίοι επιθυμούν να τελέσουν θρησκευτικό γάμο σε Ιερό Ναό πνευματικής δικαιοδοσίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, θα πρέπει να προσκομισθούν ληξιαρχικές πράξεις γεννήσεως των ενδιαφερομένων αλλοδαπών και βεβαιώσεις από την οικεία Προξενική ή άλλη αρμόδια Αρχή περί του μη κωλύματος τελέσεως γάμου (αμφότερες επίσημα μεταφρασμένες και επικυρωμένες).

δ) Σε περίπτωση διαζευγμένου στο εξωτερικό θα πρέπει να προσκομισθεί αμετάκλητη δικαστική απόφαση του αρμοδίου δικαστηρίου της αλλοδαπής και, εάν

επρόκειτο για θρησκευτικό γάμο, και το κανονικό διαζευκτήριο από τον αρμόδιο Αρχιερέα της αλλοδαπής (επίσημα μεταφρασμένα και επικυρωμένα). Εφόσον αφορά χώρα της Ευρωπαϊκής Ενώσεως (πλην της Δανίας), η δικαστική απόφαση (επίσημα μεταφρασμένη) είναι έγκυρη στην Ελλάδα χωρίς άλλη διαδικασία αναγνώρισεως της ισχύος της (βλ. άρθρο 21 του υπ' αριθμ. 2201/2003 Κανονισμού του Συμβουλίου της Ε.Ε.). Άλλως θα πρέπει να προσκομισθεί απόφαση ελληνικού δικαστηρίου με την οποία αναγνωρίζεται το δεδικασμένο της αλλοδαπής δικαστικής αποφάσεως.

ε) Σε περίπτωση που ο ένας εκ των μελλονύμφων κατοικεί σε άλλη Ενορία, το πιστοποιητικό αγαμίας θα εκδώσει ο εφημέριος της Ενορίας του. Εάν η Ενορία ενός εκ των μελλονύμφων ανήκει και σε άλλη Μητρόπολη από αυτήν όπου θα τελεσθεί ο γάμος, το πιστοποιητικό αγαμίας θα πρέπει να θεωρείται πρώτα από τη Μητρόπολη αυτή και έπειτα προσκομίζεται στον εφημέριο, ο οποίος θα τελέσει τον γάμο.

Εάν έχει προηγηθεί πολιτικός γάμος ή σύμφωνο συμβιώσεως των μελλονύμφων μεταξύ τους, προσκομίζεται πρόσφατο Πιστοποιητικό Οικογενειακής Καταστάσεως, καθώς και αντίγραφο Ληξιαρχικής Πράξεως πολιτικού γάμου ή συμφώνου συμβιώσεως. Δεν απαιτείται νέα δημοσίευση σε εφημερίδα, αλλά προσκομίζεται φωτοαντίγραφο της πρώτης, όταν υπάρχει.

ΙΕ. Μετά τον γάμο, οι νεόνυμφοι παραλαμβάνουν από τον εφημέριο:

i) Δήλωση τελέσεως γάμου, υπογεγραμμένη από τον εφημέριο, τους νεόνυμφους και τους παρανύμφους (κουμπάρους).

ii) Δήλωση προσδιορισμού επωνύμου τέκνων. Δύο αντίτυπα, ένα για κάθε νεόνυμφο.

Η Δήλωση τελέσεως γάμου κατατίθεται στο Ληξιαρχείο του Δήμου, στα όρια του οποίου τελέσθηκε ο γάμος, υποχρεωτικώς εντός 40 ημερών από την ημέρα τελέσεως του γάμου (κατ' άρθρο 29 του ν. 344/1976, ΦΕΚ Α' 143/11.6.1976).